

MEDIAAD

Medya ve Din Araştırmaları Dergisi | Journal of Media and Religion Studies

ARAŞTIRMA MAKALESİ | RESEARCH ARTICLE

Aralık 2021, 4(2), 223-235

Geliş: 09.11.2021 | Kabul: 09.12.2021 | Yayın: 31.12.2021

DOI: 10.47951/mediad.1021243

Sosyal Medyada Turkovac Aşısına İlişkin Self-Oryantalist Söylemler

Gülşen ÇANKAL*

Öz

Araştırmanın konusu, self-oryantalist söylemlerin Turkovac aşısı özelinde incelenmesidir. Modern bilimsel gelişmeler, salgın hastalıkların tarihin sayfalarına gömüleceğine ilişkin bir algı inşa etse de Covid-19 virüsü salgın hastalıkların günümüz toplumlarında da görülebileceğini göstermiştir. Pandemi ile mücadele kapsamında üretilen Turkovac aşısı hakkında sosyal medya platformlarında Avrupa merkezli bir uygarlık tarihi anlayışının yansıması olan gelişmiş-Batı, geri kalmış-Doğu imajının sürdürülmesi ve yeniden üretilmesi adına söylemlerin üretildiği görülmektedir. Özellikle bir sosyal medya platformu olan Twitter üzerinden BioNTech karşısında Turkovac'a karşı üretilen söylemlerin geri kalmış Doğu imajı ile oluşturulduğu ve self-oryantalizmden izler taşıdığı görülmektedir. Bu bağlamda çalışma kapsamında Turkovac'ın niteliğine ve gerçekliğine ilişkin self-oryantalist söylemlerin deşifre edilmesi için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Twitter üzerinden gelişmiş-Batı, geri kalmış-Doğu vurgusunun yapıldığını ve self-oryantalizmin yeniden üretildiğini düşündüren 34 tweet eleştirel söylem analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda ise self-oryantalizmin sosyal medya aracılığıyla yeniden üretildiği görülmüştür. Batı'nın inşa ettiği kendi aklını kullanma yeteneğinden mahrum bir Doğu imajı, sosyal medya aracılığıyla akılsız bir Doğu'ya evrilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Oryantalizm, Turkovac, Aşı

Self-Orientalist Discussions About Turkovac Vaccine in Social Media

Abstract

The subject of the research is to reveal the self-orientalist discourses produced about the Turkovac vaccine developed for Covid-19. Although modern scientific developments have built a perception that epidemics will be buried in the pages of history, the Covid-19 virus has shown that epidemics can also be seen in today's societies. It is seen that discourses are produced on social media platforms about the Turkovac vaccine produced within the scope of combating the pandemic, to maintain and reproduce the image of the developed-West, backward-East, which is the reflection of a European-centered understanding of civilization history. It is seen that the discourses produced against Turkovac in the face of BioNTech, especially on Twitter, a social media platform, are created with the image of the backward East and carry traces of self-orientalism. In this context, the qualitative research method was used to decipher the self-orientalist discourses regarding the quality and reality of Turkovac within the scope of the study. 34 tweets on Twitter, in which the emphasis was placed on the developed-West and the underdeveloped-East, were analyzed with the method of critical discourse analysis. While examining the related tweets, four tweets suggesting that self-orientalism was reproduced were the source of the study. As a result of the research, it was seen that self-orientalism was reproduced through social media. The image of an East devoid of the ability to use its own mind, constructed by the West, has evolved into a mindless East through social media.

Keywords: Covid-19, Orientalism, Turkovac, Vaccine

ATIF: Çankal, G. (2021). Sosyal medyada Turkovac aşısına ilişkin self-oryantalist söylemler. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi (MEDIAD)*, 4(2), s. 223-235.

* Doktora Öğrencisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 100/2000 YÖK Doktora Bursiyeri, gulsencimen42@hotmail.com | orcid.org/0000-0002-4404-0384, Konya, Türkiye

Giriş

Tarihsel süreçte Jüstinyen Vebası, Kara Ölüm, Kolera, Çiçek Hastalığı, İspanyol Gribi veya H1N1, Hong Kong Gribi veya H3N2, HIV/AIDS, Sars, Domuz Gribi veya H1N1, Ebola gibi salgın hastalıklar birçok medeniyeti etkileyerek milyonlarca insanın hastalanmasına ve ölmesine neden olmuştur. Modern bilimsel anlayışın henüz gelişmeye başlamasından önce hastalıkların nedeni ve tedavisine ilişkin süreçte çeşitli dinsel anlayışlar hakim olmuştur. Dini gerekçelerin hastalıkları açıklamada önceliğine ilişkin kırılma ise neden ve sonuçlara ilişkin rasyonel açıklamaların getirildiği modern dönemde gerçekleşmiştir. İlgili literatür takip edildiğinde salgın hastalıkların modern dönem öncesi hastalıklar olduğu, artık günümüzde böyle kaygıların olmadığı, modern bilimin ve tıbbın ileri gücünden söz edilmektedir (Cirhinlioğlu, 2016). Ancak 2019 yılı sonlarında Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıktığı düşünülen Covid-19 salgını modern toplumların salgın hastalıklara maruz kalabileceğini göstermiştir. Bu virüs Covid-19 olarak tanımlanmış ve 12 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü Covid-19'u pandemi olarak ilan etmiştir.

Pandemi ile mücadele kapsamında salgına karşı aşı geliştirilmesi adına çeşitli çalışmalar başlatılmıştır. Dünya genelinde BioNTech, Sputnik V, Moderna, AstraZeneca ve Sinovac aşuları uygulanırken Türkiye'de bu aşılarından sadece Sinovac ve BioNTech uygulanmaktadır. BioNTech iki Türk bilim insanı tarafından geliştirilen Almanya merkezli, Sinovac ise Çinli bilim insanlarının geliştirdiği Çin merkezli bir aşıdır. Türkiye'de ise birbirine alternatif olarak kullanılan bu aşılarla karşılık Erciyes Üniversitesinin Aşı Araştırma ve Geliştirme Merkezi tarafından yürütülen çalışmalar kapsamında başarılı sonuçlar elde edilmiş ve bulunan aşı Turkovac olarak isimlendirilmiştir. Erciyes Üniversitesinin yürüttüğü çalışmalar kapsamında aşı faz-1 çalışmaları 44, faz-2 çalışmaları ise 250 gönüllü üzerinde test edilmiştir. Covid-19'a karşı geliştirilen ve ilk iki faz çalışmalarında başarılı olan Türk aşısının üçüncü faz çalışmaları için ise 40 bin 800 kişi gönüllü olmuş ve kısa süre içerisinde uygulamaya geçirilmiştir.

Türkiye'de sürecin başarılı bir şekilde ilerlemesine karşın sosyal medya platformlarında aşı karşıtı söylemlerin de hızla üretilmesi söz konusudur. Turkovac aşısının niteliğine karşı üretilen olumsuz söylemler karşısında BioNTech aşısına karşı daha olumlu bakış açılarının olması, self-oryantalizmin sosyal medyadaki yansımalarıdır. Bu bağlamda araştırmamızın amacı sosyal medya platformlarının birisi olan Twitter'da tartışma konusu olan hashtagler üzerinden self-oryantalist bakışın Turkovac özelinde inşasını incelemektir. Araştırma kapsamında sosyal medya platformlarında self-oryantalizmin nasıl ve ne şekilde üretildiği sorusundan hareket edilmiştir. Çalışmanın bundan sonraki kısmında öncelikle sosyal medya platformlarında self-oryantalist söylemlerin nasıl ve ne şekilde üretildiğini anlamak adına oryantalizmin ne olduğu ve bu ideoloji ile bağlantılı olarak self-oryantalizmin ne şekilde gelişim gösterdiğine dikkat çekilmiştir. Self-oryantalist ideolojinin kendini sürekli olarak üretmesi ve gelişme kaydetmesi için yeni medya araçlarının fonksiyonları üzerinde durulmuştur. Self-oryantalist bakışın Turkovac özelinde inşasının ortaya çıkarılması nitel araştırma yöntemi çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Tweetlerin incelenmesi sürecinde ise Van Dijk'in eleştirel söylem analizi tekniği kullanılmıştır. Bulgular kısmında ise Turkovac'ın niteliğine ve gerçekliğine yönelik geliştirilen söylemler tartışılmıştır.

Oryantalizm

Oryantalizm 17. ve 18. yüzyıl Avrupa'sında meydana gelen gelişmeler neticesinde Batı toplumlarının gözünden Doğu toplumlarını anlamak için inşa edilmiş bir disiplin olarak karşılık bulmaktadır (Kalin, 2007, s. 117). Sözcük anlamı ile Doğu bilimine karşılık gelen oryantalizm, Doğu insanının dili, dini ve tarihini incelemek amacıyla ortaya çıkmış bir disiplin olduğu konusunda vurgu yapılırsa da, süreç içerisinde Batının bilim ile hayal arasındaki kurgusuna dönüşmüştür (Köse ve Küçük, 2015, s. 107). Batı kendi hayal dünyasında kurguladığı Doğuyu sanatta, edebiyatta, resimde gözler önüne sererek insanların zihinsel haritasında kendi istedikleri gibi bir doğu imajı yaratmıştır.

Batının inşa ettiği zihinsel haritaya göre Doğu, kendi aklını kullanma yeteneğinden yoksun, tembel, günahkâr, sapkın, çalışma disiplini olmayan olarak tasvir edilirken Batı, aklın ve rasyonel düşünme yeteneğinin en ileri seviyesinde konumlanmaktadır. Oryantalist düşüncede Doğunun kendi başına tüm gelişmeleri takip etme kapasitesi yoktur. Bu nedenle Batı, Doğu üzerinde vesayette bulunabilme hakkını kendinde görmektedir (Çoruk, 2007, s. 194). Batının kendisinde bir hak olarak gördüğü bu durumu Edward Said hegemonya kavramı ile ilişkilendirmiştir. Said'in bilgi iktidar ilişkisinden hareket ederek ortaya koyduğu oryantalizm, ne bir kültür ya da bilimsel bir faaliyet ne de Doğu üzerine yazılmış eserlerin toplamıdır. Said'e göre oryantalizm çeşitli iktidarların kuvvet farklılıklarından doğan dengesiz bir alışveriş düzenidir (Said, 1991, s. 26) Bu nedenle oryantalizm Doğu'nun anlaşılmasından ziyade farklı olanın yani Doğu'nun, denetim altına alınma istencinin bir göstergesidir. Batının farklı olanı denetim altına alması aynı zamanda kendi farklılığını da teyit edebileceği

bir ötekinin oluşmasına imkan tanımıştır. Daha çok ne olmadığı üzerinden tanımlanan öteki, Batılı bilince göre modern olmayan ile eş anlamlıdır. Batı kendini modern, gelişmiş olarak nitelerken Doğuyu, modern bilimsel gelişmelere ulaşma ya da takip etme kapasitesinden yoksun olarak tanımlamış ve Doğu'yu da kendisine karşı bu bakış açısı ile görmeye zorlamıştır.

Self-Oryantalizm

Batının kendi kimliğini inşa etme adına öteki olarak nitelendirdiği Doğu toplumları hakkında ileri sürdüğü tanımlayıcı özellikler hem Batı dışı toplumlar tarafından kabul görmekte hem de en az Batı kadar Doğu tarafından da üretilmektedir (Dirlik, 1998, s. 1). Batı'nın kendi kimliğini inşa etmesi Doğu'nun da kendi kimliğini nasıl inşa edeceği noktasında yönlendirici olmuştur. Öteki olarak nitelenen Doğu toplumları, herhangi bir eşitliği hak etmeyen, modern bilimsel bilgi ya da tıbbi gelişmelerin ileri düzeyinde konumlanamayan, geleneksel değerleri ile geri planda kalmaya mahkum olan bir algısal süreci içselleştirmiştir. Bu bağlamda self-oryantalizm kelime anlamı ile "kendi kendini Doğululaştırma" olarak karşılık bulmaktadır (Durna, 2004, s. 263). Öteki kavramı ile ilişkili olarak gelenek kavramının görünürlük elde etmesi oryantalizm ve self-oryantalizmi anlamak adına önemlidir. Çünkü "öteki" ile "gelenek" Batı dışı olanı betimleyen iki kavramdır. Batı dışı toplumların Batı kültürü ile karşı karşıya kaldıklarında karşılaştıkları ilk şey ya geleneksel olmak ya da hakim Batı kültürü altında gelenekten kaçmaktır. Bu noktada gelenek, toplumsal yapıların, kurumların, değerlerin, normların, bilimsel bilginin ya da yeniliğin karşısında geride kalmayı zorlayan bir unsur olarak değerlendirilmektedir (Dirlik, 2008, s. 56).

Bir yönü ile self-oryantalizm, Doğu üzerinde hakimiyet kuran Batı'nın, Doğu'nun zihnini yönetme biçimi olarak karşılık bulmaktadır. Tarihsel süreçte inşa ettiği, gelişmeci, ilerlemeci algısal paradigma neticesinde Doğu her zaman Batı'nın gerisinde yer almaktadır. Bu algı Batı toplumları tarafından inşa edildiği kadar Doğu toplumları tarafından da inşa edilmekte ve sürdürülmektedir. Kendisini Batı ile kıyas eden Doğu toplumları Batıya ilişkin kurumları, normları ve değerleri kendilerinden üstün görmüşlerdir. Özellikle modernleşmenin ilerlemeci anlayışından hareket eden siyasal erk kendi toplumları üzerinde bir modernleştirme çabasıyla geleneksel değerleri göz ardı ederek (Morgan, 2006, s. 9), modernitenin güzergâhının takip edilmesiyle bu süreci yakalayabileceklerini düşünmüşlerdir. Batılılar tarafından kendilerine daha önceki süreçte dikte edilen şey Batı'nın her zaman bilimde, kültürde, sanatta, toplumsal ve siyasal pek çok alanda üstün olduğu fikridir. Bu nedenle kendi dinamiklerinin bilincinde olmayan ya da kendi kültürel örüntüleri, norm ve değerlerini Batılı değerler karşısında küçük gören toplumlar için gelişme ve ilerlemenin Batılı çizgide olması gerektiği gibi bir anlayış doğmuştur. Böylece modernliğin Batılılaşma ile bir ve eş anlamlı olduğu gibi bir algısal süreç zihinlerde yer almıştır.

Türkiye'de Self-Oryantalizm

Modernleşme, Türkiye'de de oryantalizmin temel kavramı olan ötekiliğin oluşmasında itici güce sahip olmuştur. Türkiye'de öteki söylemi, topluma modernliği getirenler ile toplumun geri kalanları arasında oluşmaktadır. Ulusal elitler, self-oryantalizmi ulus inşası için kullanırken yerel olanı, modernite ve ilerleme projesinin ötekisi olarak tanımlamışlardır (Zeydanlıoğlu, 2008'den akt. Uzun ve Atasöver, 2010, s. 177). Self-oryantalizm, sömürge sonrası kurulan devletlerde ulus devletleşme ve modernleşme sürecinde ortaya çıkmıştır. Türkiye ise sömürgeleştirmeye maruz kalmamış ancak siyasal erkin modernleşme ve ulus devletleşme süreçlerinde benzer düşüncelerden hareket etmesine bağlı olarak self-oryantalizm ortaya çıkmıştır. Türkiye'de self-oryantalizmin ilk izleri Osmanlı imparatorluğunun Batılılaşma hareketlerinde görülmektedir (Durgun, 2008, s. 53). Osmanlı devleti son dönemlerinde yenileşme hareketleri olarak adlandırılan Tanzimat Reformları ile gelişme ve ilerleme adına Batılı kurumların kullanılabilirliğini sorgulamıştır. Belirli alanlarda eski ile bağlar koparılmadan kurumsal düzlemde karşılık bulan modernleşme hareketleri ile istenilen sonuçlar elde edilmemiş, nihayetinde başarısız bir Batılılaşma ile sonuçlanmıştır.

Devleti kurtarma adına Batı eksenli üretilen çözüm önerilerinin başarısızlığı karşısında, ya tamamen Batı düşüncesinin benimsenmesi, ya tamamen Batıdan uzaklaşılması ya da Batı ile irtibat halinde hakim kültürel örüntüleri bağlı kalarak bu sürecin aşılabilirliği tartışılmıştır. Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte yeni ve modern bir kimliğin inşa edilme sürecinde siyasal ve toplumsal alanda birtakım yenilikler getirilmiştir. Batının tarihsel gelişiminin bir sonucu olarak ortaya çıkan ulus devlet anlayışı Cumhuriyetin kuruluşunda referans olarak alınmış ve gelenekle ilişkilendirilen birçok öge bu dönemde geri kalmışlıkla ilişkilendirilip etkisi zayıflatılmış ve kırılmalara maruz kalmıştır. Tanzimat döneminde halka inmeyen modernleşme hareketi, Cumhuriyet döneminde halka inmiştir. Daha önce kurumsal düzende karşılık bulan geri kalmış doğu algısı cumhuriyet döneminde geri kalmış doğulu halk olarak tezahür etmiştir. Halkın gündelik yaşamı, giyim kuşamı, dinlediği

müzik türü gibi pek çok alanda modern, gelişmiş bir imaj yaratılmaya çalışılmıştır. Böylece Cumhuriyet dönemi Türk modernleşmesi, moderniteyi topluma yukarıdan aşağıya empoze eden bir dönüşüm projesi olarak devlet seçkinlerinin üstlendikleri kültürel bir kod olarak karşılık bulmuştur (Akkaya, 2020, s. 55). Ulus devletin toplumsal hafızada inşa ettiği self-oryantalizm daha sonraki süreçte anayasa gibi kamusal yaşamı düzenleyen yasalar aracılığıyla ya da toplumsal yaşama hakim olan televizyon, sinema gibi araçlarla gelişme kaydetmiştir. Hakim özün dışında diğer grupların temsilinde haddinden fazla ritüel ve kostümün kullanılması, geleneğin dramatize edilmesiyle self-oryantalist imajı sürdürülmektedir (Bezci ve Çiftci, 2014, s. 157).

Self-Oryantalizmin Kurumsallaşmasında Yeni Medya Araçları

İnternet temelli yeni medya araçları aracılığıyla bireyler kendi istedikleri enformasyona ulaştıkları kadar bu enformasyonları bizzat kendileri de oluşturma gücüne sahiptirler (Kırık, 2017). Yeni medya araçları üzerinde inşa edilen self-oryantalist söylemlerin pek çok kişinin etkileşimine izin verilmesiyle birlikte hakim ideolojinin beslendiği ve etkisinin diri tutulduğu görülmektedir. Böylece bireyden topluma, self-oryantalizmin kurumsallaşması ve görünürlük elde etmesi noktasında en önemli araçlardan birisi hiç şüphesiz yeni medya araçlarıdır. Televizyon, gazete ya da radyo gibi geleneksel medya araçlarının yerini bugün web siteleri, sosyal medya platformları, arama motorları, video siteleri gibi internet medyası almıştır. Daha önce bilginin üretilmesi ve dağıtılması noktasında pasif bir alıcı konumunda bulunan özne, artık aktif bir duruş elde etmiş ve bilgiyi üreten, yorumlayan ve pek çok insanın huzuruna sunan bir konuma ulaşmıştır (Polat, 2018, s. 57). Böylece üretici ve alıcının karşılıklı bir iletişim içerisinde olduğu yeni medya aracı kamuoyu oluşturma, kitleleri birleştirme ya da karşı karşıya getirme noktasında geleneksel medyadan daha farklı bir pozisyon elde etmiştir.

Yeni medya araçlarında bilginin sunumu aynı zamanda ideolojinin sunumudur. İdeoloji, kilise, cami, okul, sendika ve medya gibi insanların nasıl düşünceğini onlara öğreten maddi yapılar tarafından üretilir (McLellan, 1999, s. 50). Bu nedenle Althusser'in (2014) ifadesiyle ideoloji yanlış bir bilinç değildir. İdeoloji bile isteye bireye aktarılan bilinçtir. İnsanlara bir şey olmanın ne anlama geldiği bu kurumlar tarafından öğretilir ve öğretilen o rolün gereği olan birtakım pratikler o bireyden beklenir (Yaylagül, 2006, s. 104). İdeolojinin işlevselliği, toplumun varlığını sürdürmesinde, eşitsiz ve adaletsiz rejimlerin kabul etmesine neden olmaktadır. Özneye sunulan bilgilerle kitle bilincini koşullandırma beyinleri yıkarak ve yanlış bilincin geliştirilmesine neden olarak tek boyutlu bir düşünme ve davranış kalıplarının benimsenmesini meydana getirmektedir (Marcuse, 1997, s. 19). Böylece yeni medya araçları ile kurgulanan self-oryantalist söylemlerin çeşitli internet sitelerinde, sosyal medya platformlarında, karikatürlerde ya da video içeriklerinde üretilmesi, paylaşılması ve pek çok hedef kitleye sunulması insanların zihnin süzgecinden geçirmeden gerçeklik olarak algılamasına neden olmaktadır. Üretilen bu gerçeklik esas olarak bir ideolojinin yansımasıdır ve oryantalist ideolojinin kendini sürekli olarak üretmesi için yeni medya araçları kurumsal bir fonksiyon üstlenmektedir.

Yöntem

Yeni medya araçlarından birisi olan Twitter üzerinden Turkovac aşısının niteliğine karşı geliştirilen olumsuz tutumlar karşısında diğer aşılara olumlu bakış açılarının geliştirilmesi, self-oryantalist söylemlerin sosyal medya mecralarındaki yansımalarını göstermektedir. Turkovac hakkında ileri sürülen self-oryantalist söylemlerin ortaya çıkarılması nitel araştırma yöntemi çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında 2021 yılı 01.01-25.11 tarihleri arasında #turkovac etiketi sorgulatılarak, Türk aşısına karşı Twitter üzerinde paylaşılan tweetler ele alınmıştır. Tweetlerin seçiminde ise Turkovac'ın niteliğini ve gerçekliğini sorgulayan ve bu sorgulamalarda bulunurken gelişmiş-Batı, geri kalmış-Doğu vurgusunda bulunan 34 tweet çalışmaya kaynaklık etmiştir.

Twitter'da self-oryantalist izler barındıran tweetlerin incelenmesi için Van Dijk'in eleştirel söylem analizi tekniği kullanılmıştır. Bilindiği üzere eleştirel çalışmalar, ideoloji kavramını merkeze alarak, toplumsal iktidarın dilsel pratikler aracılığıyla nasıl gerçekleştiği üzerinde durmaktadır. Bu yaklaşımın temel önermesi iktidar ilişkilerinin dil içinde kodlandığı ve dil aracılığıyla dolaşımda olduğudur (Karaduman, 2017, s. 34). Van Dijk, söylemi şekillendiren unsurları göz önünde bulundurarak çözümleme yapmanın önemini vurgular. Van Dijk'in çerçevesini çizmiş olduğu eleştirel söylem analizi cümlelerin gramer yapısı ile ardında bulunan ideolojinin ne olduğunu keşfetmek üzere makro ve mikro olarak iki ayrı analizi gerektirir (Van Dijk, 1988). Mikro yapı çözümlemesinde sözcük seçimlerine, retorik çözümlemelere, cümle yapılarının aktifliğine ya da pasifliğine, cümleler arasında kurgulanan neden sonuç ilişkilerine dikkat çekilirken makro yapı analizinde söylemin ardında yer alan ideoloji ve bununla ilişkili bağlam çözümlemesi açığa çıkarılır (Yardım ve Doğruel, 2019, s. 141). Böylece eleştirel söylem analizi ile söylemin hangi döneme, kültüre ve hangi sosyal duruma ait olduğu, ileti sahibinin ilgisi, amacı ve niyetini ortaya konan içeriksel özellikler dikkate alınır. Söylemin dil kullanım kurallarına uy-

gunluğu, kullanılan bölgesel ya da sosyal diyalektikleri, cümle ve sözcük yapısı, söylem davranışları, söylemin tema ve amacını içeren gramatik özellikler dikkate alınarak ardında yatan ideoloji açığa çıkartılır.

Bulgular

1. Niteliğe Yönelik Sorgulamalar

1.1. Bilimsel Dayanak ile BioNTech

Tweet Sahibi	Tweet
@f9357b1bf-b7e48a	“Salgını BionTech bitiremedi Turkovac bitirecek neremizle gülsek acaba”
@Efrainn88	“Turkovac’a asla güvenmiyorum olursam Biontech olurum en azından dünyada geçerliliği var..! Sinovac oldu sana turkovac”
@CatlakPsk	“Turkovac acil kullanım onayı için başvurmuş. Biz sağlıkçılar son aşımızı 6 ay geçmesini bekleyeceğimiz için turkovac olacağız muhtemelen. Sade vatandaşa biontech, sağlıkçılara o zamana kadar biontech biteceği için turkovac....”
@Nilayalihuzur	“Bir iki ay önce Dr.’un biri turkovac aşısının da sinovac gibi yani onun kadar bir etkiye sahip olduğunu söylemişti. Sinovacın etkili olmayıp üstüne biontech olmak gerektiği söylendiğine göre turkovacın da bir esprisi kalmadı demektir!!!”

Mikro Yapı Analizi

Çalışmaya kaynaklık eden metinler açık olarak BioNTech’in niteliğine yücelten söylemlerdir. Özellikle ilk tweette salgını Batı ülkelerinin geliştirmiş olduğu aşuların değil de Türklerin geliştirmiş olduğu Turkovac aşısının bitireceğine yönelik alaycı bir söylem ortaya konmuştur. Bu alaycı ifadenin içerisinde geçen “neremizle gülsek acaba” söylemi hakaret içeren bir manada eleştirel olarak kullanılmaktadır. “BionTech bitiremedi, Turkovac bitirecek” kipleri ise ne geçmiş zaman kipi ne de gelecek zaman kipinin göstergesidir. Di-li geçmiş zaman ve -cak, cek’li gelecek zaman kiplerinin kullanımı retorik anlamda eleştiriyi vurgulamak için kullanılmaktadır. “Turkovac’a asla güvenmiyorum olursam Biontech olurum en azından dünyada geçerliliği var” söylemi BioNTech’in koruyuculuğuna yönelik geliştirilen gerekçeye dayalı bir söylemdir. Genel olarak farklı cümle yapıları ile oluşturulan metinlerin ortak noktası ise BioNTech’in niteliğine karşı güven duymalarıdır. Bireyler BioNTech’in dünyada geçerli kabul edilmesi ya da referansal ilişki ile elde edilen bilgiler doğrultusunda BioNTech’e karşı neden güven duyduklarını gerekçelendirmiştir. Genel olarak her bir söylem ikna etme kaygısı taşımamaktadır.

Makro Yapı Analizi

Tweetler aracılığıyla self-oryantalist bakış açısının sosyal medya platformları üzerinde yansımalarını görmek mümkündür. Tweetlerde “salgını BionTech bitiremedi”, “Turkovac’a asla güvenmiyorum”, “Turkovac’ın da bir esprisi kalmadı” ifadeleri Batının bilimsel anlamda üstünlüğünün kabul edildiğinin bir göstergesi niteliğindedir. İlk metinde, “*Salgını BionTech bile bitiremedi ise biz kim oluyoruz ki?*” gibi bir anlatıma ulaşmak mümkündür. Bu nedenle semantik anlamda ileti dili hakaret edici ve aşağılayıcıdır. Turkovac aşısına yönelik, hakaret içeren “neremizle gülsek acaba” söylemi Türk oryantalist bakış açısıyla Türklerin bilimsel çalışmalar alanında Almanya kadar gelişmiş olmadıklarına yönelik aşağılayıcı bir vurgudur. Zira Almanya o derece ileride konumlanmaktadır ki onun bile üstesinden gelemediği bu hastalık karşısında Türkiye’de geliştirilen bir aşısının ortaya çıkacak olması bile gülünese durumdur. Dikkat çeken bir diğer tweet ise “sağlık çalışanları dururken “sade” vatandaşlar yüzünden BioNTech’in bitecek olması ve sağlık çalışanlarının zorunlu olarak Turkovac’a kalacak olması şeklinde kurgulanan üçüncü tweettir. Bu metinde açık olarak Turkovac’ın niteliği karşısında BioNTech’in niteliği ön plana çıkarılmaktadır. Ayrıca halkı tanımlamak için “sade” vatandaş tanımlaması yapılması dikkat çekicidir. Söylem aracılığıyla sağlık çalışanlarının daha kaliteli imkanlara ulaşması gerektiği vurgulanmaktadır. Genel anlamı ile metinler Türkler tarafından ortaya konulan bilimsel gelişmelere karşı bir güvensizliğin olduğunu ve hatta yok sayıldığının bir göstergesidir. Ayrıca Çin’de üretilen ve ülkemizde bir tercih durumunda olan Sinovac yerine BioNTech’in olumlu olarak sunulması ya da dünya da BioNTech’ten başka bir aşı yokmuş gibi düşünülmesi de yine Doğu-Batı karşıtlığının bir göstergesidir.

1.2. Sorgusuz Güven ile BioNTech

Tweet Sahibi	Tweet
@mertayazata	“Biontech varken turkovac olmam”
@BeerLebowski	“Biontech piyasada olduğu müddetçe Alman aşısı olurum”
@ugurmernsn	“Turkovac gelmeden gidip biontech vurulmalıyım”
@mapusagasi	“Ben turkovac olmam şimdiden söyleyeyim sıra bana geldiğinde elimizde biontech miontech kalmadı dersiniz harbiden maskeyi çıkarır tüküre tüküre gezerim”
@gecearr	“Yeni fobim bionTechin bitmesi ve turkovac aşısı olmam”
@pollyirem	“Bu gece de umarım turkovac olmam diye dua ediyorum umarım bana biontech kalır”
@sakarmekee	“İstediğiniz kadar araştırın Turkovac falan olmam ben. BionTechten devam... Umarım öyle bir dayatma yapmazlar”
@lydnsnc	“Çok korkuyorum arkadaşlar aşı sıram gelene kadar tüm bionTechler bitecek ve turkovac olmam gerekecek diye çok korkuyorum”
@kadimdegerr	“Hala aşı olmamış olan varsa yol yakinken Alman aşısı yaptırın yoksa yerli aşığı yatırıp basarlar tercih sizin”

Mikro Yapı Analizi

Çalışmaya kaynaklık eden metinler Turkovac ile BioNTech karşılaştırması yaparak gerekçesiz ancak örtük bir şekilde BioNTech’in niteliğini yücelten söylemlerdir. Metinlerde kullanılan sözcükler kelime anlamları ile kullanılmış herhangi bir metafora yer verilmemiştir. Metinler retorik anlamda ikna etme kaygısı taşımakta, şartlı olarak belirli bir durum tanımlaması yapılmaktadır. Bireyler “Turkovac olmam”, “Alman aşısı olurum” gibi söylemlerle belirli bir durum karşısında nasıl bir tavır alacaklarını net ifadelerle belirtmektedirler. Ayrıca metinlerde kaygı ve korku gibi duyguların yansımalarını görmek mümkündür. Söylemler aracılığıyla BioNTech’in bitmesi ya da Turkovac’ın geliştirilmesine bağlı olarak sadece Turkovac’ın yaptırılması gibi hayali bir kurgunun endişe uyandırdığı görülmektedir. Hatta bazı söylemlerde Turkovac’a mecbur kalma korkusu ile BioNTech yaptırılması gerektiği gibi acele edilesi bir tavır görülmektedir.

Makro Yapı Analizi

Bireylerin neden sonuç ilişkisine bağlı olmadan inşa ettikleri söylemler aracılığıyla neden Turkovac’dan kaçınıp BioNTech istediklerinin ardında yatan temel düşünce belirsizdir. Ancak bu belirsizlik hali self-oryantalist söylemler için geçerli değildir. Bilim ya teknoloji vurgusu yapılmassa dahi Turkovac’a mecbur kalma korkusunun ardında olumsuz bir Doğu algısı yatmaktadır. “Yeni fobim BioNTech’in bitmesi ve Turkovac aşısı olmam”, söylemi durumu en iyi izah eden söylemlerden birisidir. Metinde salgından ziyade bireyi rahatsız eden durum yerli aşıya muhtaç kalma korkusudur. Hatta bu korku o kadar baskındır ki birey için fobik bir duruma neden olmuştur. Genel olarak metinler aracılığıyla herhangi bir bilimsel dayanağa dayanmaksızın Batı tarafından geliştirilen aşılar karşı bir güven olduğu görülmektedir. Self-oryantalist bakış açısı ile oluşturulan metinlerin ardındaki düşünce sorgulanmadan kabul edilen gelişmiş Batı düşüncesidir.

1.3. Geri Kalmışlık ile Turkovac

Tweet Sahibi	Tweet
@berkaykinali54	“Turkovac şuan asla olmam var mı bilimsel verisi yok o zaman hikaye var olan etkili aşığı uygulayamıyoruz daha”
@mustnewhorme	“Turkovac vak turkovac vak formülün nerede? Formülüm yok formülüm yok selam dua ile #TURKOVAC”
@hzSinaa	“Turkovac aşısının formülü: zezem suyu, 3 kulhu, 3 elham, 1 tane de Allahım inşallah korona olmam duası”
@riboore	“Turkovac mı direk civa iç daha iyi hayatta bizim aşığı olmam başkaları olmadan...”

Mikro Yapı Analizi

Bilimsel temelde Turkovac’ın niteliğini olumsuzlayan tweetler incelendiğinde bu metinlerin Turkovac

ile başka bir aşığı karşılaştırmadığı ya da başka bir aşığı yüceltmediği görülmektedir. Her bir metinler genel olarak Turkovac'ın niteliğini hedef almaktadır. Sadece ilk tweette neden sonuç ilişkisiyle kendi düşüncesini gerekçelendirirken diğer tweetler alaycı bir ifade ile niteliği hedef almaktadır. “Formülüm yok formülüm yok selam dua ile...” ve “zemzem suyu, 3 kulhu, 3 elham, 1 tane de Allahım inşallah korona olmam duası” şeklinde oluşturulan iki tweet ise Turkovac'ın niteliğini islam kimliği üzerinden eleştirmektedir. Metinde kulhu olarak işaret edilen dua Kuran'ın 112. suresi olan İhlas Suresi, Elham ise Fatiha Suresidir. Üçüncü tweette “3 kulhu 3 elham” olarak verilen mesaj esas olarak inananların “3 kulhu 1 elham (3 İhlas 1 Fatiha)” kültürel olarak ritüel hale getirdiği dörtlemidir. Dörtlemenin alaycı bir şekilde ele alınmasıyla birlikte bilimsel faaliyet görmezlikten gelinmektedir.

Makro Yapı Analizi

Bilimsel temelde Turkovac'ın niteliğine yöneltilen olumsuz tutumların bilim ve din ekseninde getirildiği görülmektedir. “Turkovac şuan asla olmam var mı bilimsel verisi yok o zaman hikaye var olan etkili aşığı uygulayamıyoruz daha” tweeti hem bilimsel geri kalmışlığa hem de Türk kimliğinin şüpheli tanımlamalarına işaret edilmektedir. “Var olan etkili aşığı uygulayamıyoruz daha” tweetinin ardındaki düşünce kesin olmamakla birlikte genel mahiyetinin olumsuz bir çerçeve sunduğunu söylemek mümkündür. “Turkovac mı direk civa iç daha iyi ...” herhangi bir bilimsel dayanağın olmasına bile gerek kalmadan yargı bildirmektedir. Bu çerçevede oluşturulan her iki söylem de bilim çerçevesinde bir geri kalmış doğu imajı çizmektedir. Metinler aracılığıyla Turkovac'ı başka bir aşı ile karşılaştırmak yerine İslami değerler ile karşılaştırarak olumsuz nitelermeler yapıldığı da görülmektedir. Bu durum ise Batının portresini çizmiş olduğu geri kalmış İslam toplumları algısının bir yansımasıdır. Tweetlerde “formülüm yok selam dua ile”, “formülü: zemzem suyu, 3 kulhu, 3 elham, 1 tane de Allahım inşallah korona olmam duası” ifade edilmek istenilen düşünce Doğu toplumlarının dinsel dayanaklar dışında yaslanabilecekleri bir paradigmatik anlayışlarının olmaması üzerinedir. Oryantalizmle çizilen geri kalmış İslam düşüncesinin Müslüman toplumlarda yaşayan bireylerin anlam dünyasının dönüşümü self-oryantalist söylemlere yansımaktadır. Aydınlanmacı aklın çizmiş olduğu modern, bilimsel gelişmeleri takip eden ilerlemeci tarih anlayışı karşısında Doğu insanı kendi değerlerini geri kalmışlıkla özdeşleştirirken dinin var olan değerini aşağıya çekmektedir.

1.4. Belirsizlik

Tweet Sahibi	Tweet
@can_annesi	“İşte sırf Turkovac'a kalmamak için iki doz gavur aşısı oldum...”
@kancirim	“Turkovac onay bekliyormuş * hemen aşı olmam lazım hemennnn”
@geuntwu	“Turkovac gelmeden aşı olmam lazım benim çok acil 21 yas hadi”
@ilhanoz	“Acil aşı olmam lazım çok acil yoksa Turkovac kilitleyecekler”
@gecerova	“Başka aşı kalmasa bile turkovac olmam”
@azdiroworld	“3 liralik tavuk doner yerim ama turkovac olmam”

Mikro Yapı Analizi

Çalışmaya kaynaklık eden metinlerin belirsizliği Turkovac yerine hangi aşının yüceltildiğine ilişkindir. “İşte sırf Turkovac'a kalmamak için iki doz gavur aşısı oldum...” söylemi dil-li geçmiş zaman kipi ile neden-sonuç ilişkisine dayalı olarak sunulmaktadır. Tweette kullanılan “sırf” sözcüğü ise metne “özellikle” anlamını katan bir durum zarfıdır. Bu zarfın turkovac kelimesinden önce getirilmesi ise aslında aşı olmak gibi bir isteği olmadığı ancak özellikle Turkovac'a mecbur kalırım korkusuyla “gavur aşısı” olarak nitelendirdiği Batı aşısını olduğunu dile getirmektedir. “3 liralik tavuk doner yerim ama Turkovac olmam” söylemi ise Turkovac yerine piyasada değeri olmayan, toplum sağlığını olumsuz etkileyen ürünlerin tercih edilmesine yöneliktir. Bu söylem de Turkovac yerine daha sağlıksız olarak nitelendirilen 3 liralik döner yüceltilirken Turkovac aşağılanmaktadır. Genel olarak metinlerde kullanılan sözcükler kelime anlamları ile kullanılmış herhangi bir metafora yer verilmemiştir. Metinler retorik anlamda ikna etme kaygısı taşımamakta, alaycı ve eleştirel bir şekilde kurgulanmaktadır.

Makro Yapı Analizi

İlk tweet, Turkovac aşısı olmamak için iki doz “gavur” aşısı oldum derken Batılı ülkeler tarafından geliştirilen aşıları kasetmekte ve buna mecbur kaldığını hissetmektedir. Tweette, “özellikle” anlamını katan “sırf” sözcüğü ile kurulan iletiden, tweet sahibinin aslında herhangi bir aşı olmak istemediğini ancak Turkovac'ın

geliştirilmesine bağlı olarak sadece ona mecbur kalma korkusu çektiği görülmektedir. Bu nedenle metin “hani niyetim yoktu ama sırf Turkovac’a mecbur kalırım korkusuyla bir değil iki doz aşı oldum” gibi bir anlam üretilmektedir. Batılılar tarafından geliştirilmiş olan aşılardan olmasının nedeni ise Türk aşısına güven duymamasının bir göstergesidir. Bu nedenle metinde olumlu olarak Batı, olumsuz olarak Türklerin abartılı sunumu dikkat çekmektedir. Bu nedenle metnin şematik yapısında kullanılan anlatım dilinin aşağılayıcı olduğu görülmektedir. Tweette kullanılan “gavur” kelimesi, Osmanlı devleti içerisinde Müslüman olmayan kimseleri nitelemek adına kullanılan Farsça kökene sahip bir kelimedir. Müslüman olmayan Batılı ülkeler gavur kelimesi ile bir ve eş anlamlı olarak kullanılmıştır. Bu bakımdan tweette kullanılan ve dönemin, kendi dininden olmayan insanları nitelemek için kullanılan gavur kelimesi kafir manasına gelmektedir. Bu nedenle iletinin şematik yapısında gavur kelimesinin kullanılması kültürel ideolojik bakış açısının bir yansıması olarak küçük düşürücü ve ötekileştirici bir tanımlamayı içermektedir. Kurulan ötekilik ilişkisi, dini inançlar üzerinden kurulmuş, Hristiyan Batı toplumunu kasteden anlamda kullanılmıştır. Bu bağlamda iki doz “gavur aşısı” olmak zorunda kaldığını söylemesi ötekileştirici dil bağlamında bir gönülsüzlük ve mecburiyet durumunun sonucunda gerçekleşmiş olduğunun bir göstergesidir. Bu noktada milliyetçi bir bakış açısının yaratmış olduğu psikolojik anlamda bir suçluluk duygusu, vicdan muhakemesi söz konusudur. Turkovac aşısını almak istememesinin nedeni de self-oryantalist bakış açısını yansıtan bir söylem olduğu tweette görülmektedir. “Turkovac onay bekliyormuş hemem aşımam lazım hemennnn”, “Turkovac gelmeden aşımam lazım benim çok acil 21 yas hadi”, “Acil aşımam lazım çok acil yoksa Turkovac kilitleyecekler” söylemlerinde hangi aşımam olursa olsun Turkovac’tan iyi olacağı kanaatini taşıyan söylemlerdir. Bu söylemler bireylerin Turkovac olma zorunluluğundan duydukları bir korku ve endişeyi dile getirmektedir. Bireyler için Turkovac’a mecbur kalmak o kadar korkutucu bir durumdur ki ne eti olduğu bilinmeyen üç liralık et tüketmek daha güven vericidir.

2. Gerçekliğe Yöneltilen Sorgulamalar

2.1. Turkovac’ın Gerçekliğine Duyulan Şüphe

Tweet Sahibi	Tweet
@eniszyzbs	“Umarım 3. Doz biontech vuruyoruz ayağına hepimize #TURKOVAC vurmazlar”
@Pan_zehr	“Adı bile Türkçe olmayan deneklik sıvıya gönüllü araniyor diye duyduk.. #TURKOVAC=Türk koyunu”
@Duygue	“Acaba Turkovac dedikleri bu kayıp Sputnikler mi???”
@BeratOruc14	“Yerli aşımı :D Geriye kalanı biontecın montaj burda çıkacak olan adı turkovac olacak aşımam biz mi bulduk... Bugüne kadar bize ait patenti bizde olan markamız varmı hiç kimseye güvenim kalmadı sadece yüce yaradan var gerisi masal”
@littlebandit4	“#TURKOVAC biontech’i turkovac diye yutturacaklar ama yine de sen bilirsin”

Mikro Yapı Analizi

Turkovac’ın gerçekliğine yönelik getirilen eleştiriler değerlendirildiğinde metinlerin güvensizlik ilişkisi içerisinde kurgulandığı görülmektedir. “Yerli aşımı :D Geriye kalanı biontecın montaj burda çıkacak olan adı turkovac olacak aşımam biz mi bulduk... Bugüne kadar bize ait patenti bizde olan markamız varmı hiç kimseye güvenim kalmadı sadece yüce yaradan var gerisi masal” Metni, eleştirel bir söylemle inşa edilmiştir. Kullanılan “yerli aşımam mı?” “biz mi bulduk” ifadeleri ile eleştiren, sorgulayan ve dalga geçen bir durum söz konusudur. Tweette yer alan sözcüklerde anlamı dışında kullanılan herhangi bir sözcük ya da metafora yer verilmemiştir. Metinde, geleceğe dair kurgusal beklentiler -ecek, acak ekleriyle verilerek hükümetin ya da sağlık otoritelerinin yine kurgusal olarak nasıl bir yol izleyeceklerini tasavvur etmektedir. “Adı bile Türkçe olmayan deneklik sıvıya gönüllü araniyor diye duyduk.. #TURKOVAC=Türk koyunu” metni ise Turkovac’ın adının Türkçe olmaması ve “Türk Koyunu” olarak bir anlam taşınması nedeniyle farklı bir amaca hizmet ettiği düşünülmektedir. Genel anlamıyla metinler şüphe uyandırıcı ancak belirli bir temeli bulunmayan metinlerdir.

Makro Yapı Analizi

Tweetlerde sürekli olarak geçen “montaj” kelimesi ile anlatılmak istenen gerçekte Turkovac aşısının aslında hiç var olmadığı ve BioNTECH’in üzerine sahte bir Turkovac etiketi yapıştırılmasıyla sunulacağına yöneliktir. Bu tweetlerde geçen “bize ait patenti bizde olan markamız varmı?” ifadesi self-oryantalist bir bakış açısıyla Türkler tarafından üretilmiş olan hiç bir markanın ya da ürünün olmadığı ve üretilen bütün marka ya

da ürünlerin bugüne kadar batı tarafından üretildiği ve Türklerin sadece bu ürünlerin bir sahtesi ya da taklidi yapılarak kendisi üretmiş gibi sunması iddia edilerek eleştirel olarak ifade edilmektedir. Tweetin devamında geçen “hiç kimseye güvenim kalmadı” ifadesi ülkesine olan güveninin sarsıldığını, batının her zaman için birçok alanda ki üstünlüğünü kabul ettiğini fakat bazı durumlarda batının da güvenilirlik açısından şüpheli durumlar yarattığından bahsederek aşı konusunda iki taraflı bir eleştiride bulunmaktadır. Metinler içerisinde ifade edilmese de biz ve onlara ilişkin çıkarımlarda bulunmak mümkündür. Biz olan Türkler, metinlerden yola çıkılarak “yalancı, sahtekâr, üretim kabiliyetinden yoksun” olarak olumsuz tanımlamalarla sunulurken onlar olan Batı, üretim faaliyetleri içerisinde bulunan ve çalışkan olan olarak tasvir edilmektedir. Üretim kabiliyeti bulunmayan Doğu’nun tek yapabildiği şey -miş gibi davranmaktır.

2.2. Gerçekliğin Sorgulanmasında Kimlik

2.2.1. Sahtekar ve Tembel Kimliğin Üretimi

Tweet Sahibi	Tweet
@KenanAk99374268	“#TURKOVAC bu aşının Türk aşısı olduğundan pekte emin değiliz, belkide pfizer aşısını ülkemizde turkovac olarak üretecekler. Artık bu iktidara sağlık bakanlığına güvenmiyoruz sağlık bakanına zaten zerre güvenimiz yok”
@Mizahi_doktor	“At yalanı öp inananı. Sinovacı kitleyi turkovac diye. Türkiye bu zamana kadar sağlık alanında adım atamamışken covide mi çare oldu”
@Nurhayat52025	“Biontech’in etiketi çıkarılıp üzerine Turkovac etiketi yapıştırılmasın, iyi kontrol edin sayın bakanım”
@Irfan276423594	“Ben turkovacın bile bizimkiler tarafından yapıldığına inanmıyorum içine kesinlikle biontech koymuşlardır herkes bunu da göz önünde bulundurun aşı yapmak ve bizimkiler çok komik”
@ArslanYigitoglu	“Yaparlar güvenmem bunlara ben. Turkovac sponsoru yenilerde grafen fabrikası acti... Bunlardan hersey beklenir.. Yerli ve milliyim Ne komik ya hu.. Şimdiye kadar ne % yerli ve milli oldu? Sekeri, mercimeği bile ithal edenler yerli ve milliden bahsediyor yersen tabi...”
@mavelogs	“Sıvının ismini değiştirmek için yeterli zaman geçti #TURKOVAC ile yeni kalp krizleri loadingg”

Mikro Yapı Analizi

Gerçekliğin sorgulanmasına bağlı olarak değerlendirdiğimiz tweetler genel olarak Turkovac’ın BioNTech, Sinovac ya da Pfizer aşıları üzerine sahte etiketin basıldığına yönelik kuşkulu ve bir o kadar emin üretildiği söylemlerdir. Bahsi geçen metinler, Türk kimliğinin yalancı, sahtekar, çıkar peşinde koşan bir dizi tanımlamalarla inşa edilmiştir. Bireyler bu düşüncelerini gerekçelendirmek için “bize ait ne var?”, “aşı yapmak ve bizimkiler çok komik”, “şimdiye kadar yüzde yüz ne yerli ve milli oldu” gibi söylemler üretirken fikirlerini desteklemektedirler. Bu söylemler aynı zamanda alaycı, aşağılayıcı bir üslupla kurgulanan söylemlerdir. İlk tweet geleceğe dair belirsiz bir şüpheden hareket etmekte ancak emin olmadığı durumlar hakkında kesin kanaatler geliştirmektedir. İkinci tweet ise Turkovac’ın esasında Sinovac olduğuna ilişkin düşüncesini belirli bir nedene bağlayarak ortaya attığı fikri desteklemektedir. Farklı cümle yapıları ile oluşturulan metinlerin ortak noktası ise “sahtekar, çıkar peşinde koşan” Türk kimliğinin inşasıdır.

Makro Yapı Analizi

Turkovac’a karşı üretilen söylemlerin yalancı, sahtekar gibi pek çok oryantalist çalışmalarda karşılığında bulunan Doğulu bireylere atfedilen özellikleri yansıttığı görülmektedir. “At yalanı öp inananı...”, “Sıvının ismini değiştirmek için yeterli zaman geçti”, “Yaparlar güvenmem bunlara ben”, “Biontech’in etiketi çıkarılıp üzerine Turkovac etiketi yapıştırılmasın iyi kontrol edin sayın bakanım” söylemleri yalancı ve sahtekarlıkla ilişkilidir. “Türkiye bu zamana kadar sağlık alanında adım atamamışken covide mi çare oldu”, “Şimdiye kadar ne %(100) yerli ve milli oldu?”, “Ben turkovacın bile bizimkiler tarafından yapıldığına inanmıyorum”, “aşı yapmak ve bizimkiler çok komik” söylemleri ise aşağılayıcı bir üslupla bilimsel geri kalmışlığa ilişkin self-oryantalist söylemlerdir. Batı’nın kendi kimliğini öteki üzerinden inşa ettiği tüm tanımlamaların Doğu insanı tarafından da kabul edildiği ve üretildiği içselleştirilmiş self-oryantalizm görülmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Batının bilim ile hayal arasında inşa ettiği geri kalmış bir Doğu imajının sürdürülmesinde en az Batılılar kadar Doğuların da rolü olduğu Twitter üzerinden paylaşılan metinlerde görmek mümkündür. Çalışmaya kaynaklık eden metinler değerlendirildiğinde sosyal medya platformları sayesinde self-oryantalist söylemlerin üretilip yayılması ve hatta yeniden üretilmesi söz konusudur. Batının Doğuyu nitelendirmek için kullandığı ve daha sonra Doğunun da Batı gözüyle kendisini nitelendirdiği söylemlerin Turkovac aşısı için kullanıldığı görülmektedir. Bu nedenle metinlerden hareketle rasyonel düşünme yeteneğinin ileri seviyesinde konumlanan, modern bilimsel gelişmelere ulaşma ya da takip etme kapasitesinde öncü olan Batının salgın konusunda geliştirmiş olduğu aşı tek geçerli ve güvenilir bir aşı olarak karşılık bulmaktadır.

Turkovac hakkında ileri sürülen self-oryantalist söylemlerin ise iki kategori etrafında şekillendiğini görmekteyiz: nitelik ve gerçeklik. Turkovac'ın niteliğine yöneltilen söylemler Doğu'nun Batı kadar modern bilimsel gelişmeleri takip etme kapasitesinin olmadığı ya da olmayacağına yönelik söylemlerdir. Niteliğe ilişkin vurguların yapıldığı metinlerin arka planında modern bilimsel gelişmelerin öncüsü olarak Batı'nın yer aldığı ve Batı'nın bile çaresiz kaldığı salgına karşı Doğu'nun kendi aşısını bulduğu iddiası gülünese bir durum olarak tezahür etmektedir. Bu söylemleri oryantalizmin bilim ve teknolojiye geri kalmış, kendi aklını kullanma yeteneğinden mahrum bir doğu imajı kurgusunun somut göstergeleri olarak değerlendirmek mümkündür. Ancak self-oryantalist söylemler vasıtasıyla bu ideoloji biraz daha ileriye taşınarak zaten kendi aklının el vermeyeceği gibi bir düşüncüyü ortaya çıkarmıştır. Batı'nın inşa ettiği kendi aklını kullanma yeteneğinden mahrum bir Doğu imajı, self-oryantalizm ile akılsız bir Doğu ya evrilmiştir.

Turkovac'ın gerçekliğine ilişkin self-oryantalist söylemlerin ise kimlik üzerinden inşa edildiği görülmektedir. Dolandırıcı, düzenbaz, sahtekar gibi birtakım olumsuz nitelemelere sahip kimliksel insanın ön plana çıktığı Doğu'nun tek yapabildiği sahte bir etiket üretmektir. Bu bağlamda daha önceki süreçte inşa edilen ve internet temelli yeni medya araçları ile sürdürülen ideolojinin etki sınırlarının genişletildiği ve yeni anlamlar yüklendiği görülmektedir. Sonuç olarak Twitter gibi iletişim ve etkileşim düzeyinin çok yüksek olduğu bir sosyal medya platformunda, self-oryantalist söylemler gündelik olarak üretilmekte ve diğer bireylere sunulmaktadır.

Kaynakça

- Akkaya, S. N. (2020). *Türk romanında self oryantalizm (1870-1980)*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul: Doktora Tezi.
- Althusser, L. (2014). *İdeoloji ve devletin ideolojik aygıtları*. (A. Tümertekin, Çev.). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Bezci, B. ve Çiftçi, Y. (2014). Self oryantalizm: İçimizdeki modernite ve/veya içselleştirdiğimiz modernleşme, *Akademik İncelemeler Dergisi*, 7(1): 139-166.
- Cirhinlioğlu, Z. (2016). *Sağlık sosyolojisi*, 6. Baskı, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Çoruk, A. Ş. (2007). Oryantalizm üzerine notlar, *Sosyal Bilimler Dergisi*, IX/ 2, Aralık, 193-204.
- Dirlik, A. (1998). Avrupa merkezlikten sonra tarih var mı? Küreselcilik, sömürgecilik sonrası ve tarihin inkarı, *Cogito*, 15, 251-274.
- Dirlik, A. (2008). *Postkolonyal aura*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Durgun, S. (2011) *Memalik-i Şahane'den Vatan'a*, İstanbul, İletişim Yayınları.
- Durna, T. (2004). Köşe yazılarında Avrupa Birliği tartışmaları: Helsinki Zirvesi 1999, (Ç. Dursun, Der.). *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi*, Ankara: Elips Yayınları, 259-288.
- Kalın, İ. (2007). *İslam ve batı*. İstanbul: İsam Yayınları.
- Karaduman, S. (2017). Eleştirel söylem çözümlemesinin eleştirel haber araştırmalarına katkısı ve sunduğu perspektif, *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Güz, 31-46.
- Kırık, A. M. (2017). Yeni medya aracılığıyla değişen iletişim süreci: sosyal paylaşım ağlarında gençlerin konumu, *GİFDER*, 5(1), 230-261.
- Küçük, M. ve Köse, M. (2015). Oryantalizm ve "öteki" algısı, *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 107-127.

- Polat, H. (2018). Geleneksel medyada temsil sorunu: Alternatif bir mecra olarak yeni medya. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 38, 45-60
- Marcuse, H. (1997). *Tek boyutlu insan* (A. Yardımlı, ev.). İstanbul: İdea Yayınları.
- McClellan, D. (1999). *İdeoloji*. (E. zkaya, ev.). Ankara: Doruk Yayınları.
- Morgan, J. (2006). Issues in the political economy of economic transition in the peoples' Republic of China, *Working Paper*, 1, The Center of Excellence in Global Governance Research, University of Helsinki, Finland.
- Said, E. (1991). *Oryantalizm*. (N. Uzel, ev.). İstanbul: Pınar Yayınları.
- Uzun, T. ve Atasever, G. (2010). Türkiye'de modernleşme süreci bağlamında oryantalist ve oksidentalit bakılar, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26, 175-182.
- Zeydanoėlu, W. (2008). The white Turkish Man's burden: Orientalism, Kemalism and the Kurd in Turkey, chapter in neo colonial mentalities in contemporary Europe? *Language and Discourse in the Construction of Identities*, (Ed. by G. Rings and A. Ife). Cambridge Scholars Publishing.
- van Dijk, T. A. (1988). *New analysis: Case studies of international and national news in the press*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Yardımlı, G. ve Doğruel, H. (2019). Eletirel syem zmlemesi bağlamında haber metinlerinin incelenmesi: Pippa Bacca cinayeti rneėi, *Erciyes İletiim Dergisi*, 6(1), 137-148.
- Yaylagl, L. (2006). *Kitle iletiim kuramları*. Ankara: Dipnot Yayınları.

Self-Orientalist Discussions About Turkovac Vaccine in Social Media

Glsen ÇANKAL

Extended Abstract

The subject of the research is to reveal the self-orientalist discourses about the Turkovac vaccine developed for Covid-19. The epidemic called the Covid-19 virus, which is thought to have emerged in Wuhan, China in 2019, has shown that today's societies can be exposed to the epidemic. Within the scope of the fight against the epidemic, the Turkovac vaccine has started to be tested on volunteers, as well as the BioNTech, Sputnik V, Moderna, AstraZeneca, and Sinovac vaccines, as well as the studies carried out in Turkey.

Turkovac, whose phase-3 studies are ongoing and no side effects are seen, is planned to start mass production. Despite the successful progress of the process, rhetoric against Turkovac is being produced on Twitter. It is thought that the discourses produced against Turkovac bear the traces of self-orientalism. This situation corresponds to the image of developed-West, backward-East, which is a reflection of a Eurocentric understanding of civilization history. It is seen that the discourses produced against BioNTech against Turkovac are created with the image of the backward East. The image of the underdeveloped East emerged with orientalism, which became evident with the West's effort to portray the East. The West created an imaginary perception of the East with its own ideology and forced the East to look at itself from this point of view. As a result of perceptual structuring, the West is defined as a contemporary society that follows and directs developments under the leadership of reason and science, while the East is scientifically positioned behind the West. The West thought that it could obtain the right to direct the East. Societies that accept these criticisms of orientalism have also accepted the idea that the West is superior to the East. Eastern societies compared themselves with the West and associated their traditions and current realities with backwardness in the face of the West.

It is a funny situation that Turkovac is among these alternatives against BioNTech or Sinovac vaccines, which are offered as alternatives to each other in Turkey. In the face of negative attitudes towards the quality of the Turkovac vaccine on Twitter, the glorification of BioNTech is the equivalent of self-orientalist rhetoric. The revealing of the self-orientalist discourses about Turkovac was carried out within the framework of the qualitative research method. Within the scope of the research, the #turkovac hashtag was questioned between 01.01-25.11 in 2021 and the tweets shared against Turkovac were discussed. Van Dijk's critical discourse analysis technique, in which the concept of ideology is centered, was used to analyze tweets that had self-orientalist tracks on Twitter.

Within the scope of the study, it has been concluded that ideology is revealed and reproduced through discourse. It is seen that self-orientalist discourses are produced, spread, and even reproduced through the texts that are the source of the study. There are doubts that Turkovac, which contains a series of doubts especially about reality and quality, cannot be a real vaccine, its quality is very, very inferior to Western vaccines, and even the ingredients in it may be just water. The way of thinking in the background of these discourses has the ground that the East does not or cannot have the capacity to follow modern scientific developments as much as the West. These discourses are the discourses directed at the quality of Turkovac. However, it is seen that some discourses are formed over the identity of the Turks, namely the East, rather than the nature of the vaccine. This constructed identity is the emphasis of a series of negative characteristics such as liar, dishonest and lazy. Eastern societies, which were positioned as the other by the West in the previous period and were constructed in a lazy, sinful, deviant, and non-disciplined position, visibly define themselves in this way with new media tools. The only thing the East, who is dishonest with tweets, can do is present the vaccine developed by the Westerners to its own people using a fake label. The East is so lazy that it took years to even produce the fake tag.

In this context, in a social media platform such as tweeter, where the level of communication and interaction is very high, self-orientalist discourses are produced daily and presented to other individuals. It is seen that the dominant ideology is nourished and its influence is kept alive as the self-orientalist discourses built on new media tools are allowed to interact with many people. Twitter plays an important role in institutionalizing self-orientalism and gaining visibility, from individual to society. The development of false consciousness and the presentation of the fictionalized reality as reality without mind filtering in these media, where every subject is in an active interaction process, actually shows the power of these platforms.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı/ Contribution of Authors

Araştırma tek bir yazar tarafından yürütülmüştür.

The research was conducted by a single author.

Çıkar Çatışması Beyanı / Conflict of Interest

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.
There is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.

İntihal Politikası Beyanı / Plagiarism Policy

Bu makale iThenticate yazılımıyla taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by iThenticate. No plagiarism was detected.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı / Scientific Research and Publication Ethics Statement

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the “Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive” were followed